

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 2 2012 | ÅRGÅNG 16

Bokförlaget THALES

I MEDELTIDA OCH tidig modern filosofi är det politiska livet, att leva med och under lag och tillsammans med andra, en självklar del av det filosofiska studiet av människan. Även de som vi idag inte ser som politiska tänkare i första hand – som Leibniz och Kant – har en utvecklad filosofi om samhället. I ett längre filosofihistoriskt perspektiv är det också slående att själva det politiska tillståndet, att vara i samhället, att leva och handla som samhällsvarelse, har ådragit sig kanske mest uppmärksamhet. För en övertygad naturrättstänkare såväl som för en moralkonstruktivist så står samhället där i mitten, en oundgänglig del av människans villkor. Den snäva och relativt historielösa syn på politiskt tänkande som inte är ovanlig i dag – där politisk filosofi ses som en underavdelning till tillämpad etik – skulle vara främmande för de tänkare som figurerar i detta tema. Att betrakta människan som ett handlande och tänkande subjekt förutsätter, bland annat, att betrakta henne politiskt. Vi lever politiska liv, villkorade och konstituerade av institutioner, och det väcker sina egna frågor. Vad gör lagen med den fria viljan? Kan man vara fri och lyda samtidigt? Vilken roll spelar människans föreställningsförmåga ut? Är konflikt ett politiskt fenomen? Vad är en stat? Och vad innebär det att säga att människor *har* rättigheter? Utvecklingen efter upplysningen gick mot att betrakta personen som en privat individ med ett eget livsprojekt och offentligheten som något man behöver skydd emot. Den handlande offentliga personen gled in i skuggan av normativa principer för förvaltningen. Ett av målen med forskningsprogrammet *Understanding Agency: Conceptions of Action, Human Nature and Value in the Western Philosophical Tradition* (som finansieras av Riksbankens Jubileumsfond) är att historiskt studera filosofin om det politiska livet – livet inom institutioner och under lag – som en arena av aktivitet och en förutsättning för våra liv som aktörer. Detta tema är ett resultat av det.

Tomas Ekenberg spårar föreställningar om lagar och lydnad som

tycks inskränka individens autonomi i förhållande till moraliskt ansvar som kräver friheten att handla efter eget förstånd från Anselms identifikation av underkastelse och frihet, via Kants idé om frihet som blind lydnad av en legitim auktoritet, till modern filosofisk anarkism. Erik Åkerlund ger ny förståelse för den tidigmoderna rättighetsteori som identifierar rättighetsinnehav med äganderätt genom en analys av Suárez filosofi om subjektiv rätt mot bakgrund av medeltida kyrkorättsjuristers tolkning av det rätta. Lena Halldenius analyserar Hobbes frihetsbegrepp i relation till lag, rätt och det politiska tillståndets artificiella karaktär i avsikt att förstå hur Hobbes kan förena politisk absolutism med medborgarnas villkorade rätt att vara olydiga. Peter Myrdal tar sig an Leibniz politiska ontologi och visar genom Leibniz kritik av Hobbes en ny syn på konfliktens roll i samhället. Till skillnad från Hobbes ser Leibniz konflikten som en del av det samhälleliga eller politiska tillståndet. Martina Reuter visar, genom sin granskning av Mary Wollstonecrafts kritik av Rousseau att i Wollstonecrafts feminism går upplysningsfilosofi och rationalistisk teologi hand i hand med en revolutionär optimism där människans föreställningsförmåga har en central moralpsykologisk uppgift.

Lena Halldenius, gästredaktör